

Mircea GHIȚULESCU

O emisiune de televiziune

O piesă premiată de UNITER în 1993 se întoarce pe scena Teatrului Național în 2010 sub directoratul lui Ion Caramitru, pe cât de norocos în viață, pe atât de ghinionist ca director de Național. Este vorba de *Spitalul special* de Iosif Naghiu, un reductibil descendent al teatrului absurd-militant-social pe linia polonezului Sławomir Mrożek. Din cauza militantismului a fost atât de frustrat de consecințele revoluției din decembrie 1989, încât a scris un șir de piese care, iată, se dovedesc prea iute trecătoare sau *à la page*, cum spune Andrei Mihalache. O bună parte dintre textele scrise după 1989 riscă să fie sufocate de jurnalism, de actualitate, atât de abil învăluite înainte. *Revolta*, *Aerisirea*, *Ghilotina*, *Spitalul special* și *Celula poetului dispărut* sunt aproximări ale evenimentelor din decembrie 1989 scrise la o distanță prea mică pentru a avea claritate. În *Spitalul special* suntem introduși într-o societate bolnavă în care victimele sunt silite să coabiteze cu asasinii și să fraternizeze pentru salvarea națiunii. De fapt, Naghiu suprapune spitalul special peste ospiciul lui Peter Weiss din *Marat Sade*. Dar și peste *Generoasa Fundație* de Antonio Buero Vallejo, jucată cu mare succes la Național în anii '80. Doar că universul concentraționar psihopat din drama lui Weiss este înlocuit cu unul burlesc: Iosif Naghiu nu va crede niciodată că există oameni care se iau în serios. În acest spațiu al unei Românie văzută ca spital special, ca balamuc, se insinuează un umor bizar: zeflemeaua bucureșteană din cartierul lui Iosif Naghiu care a generat marea avangardă dintre războaie: „Ziua bună se cunoaște după mortul de dimineață” – spune directorul spitalului. Sunt parodiate, în aceeași descendență zeflemistă: moartea, eroismul, revoluția. Viziunea este a unei conștiințe rănite ce refuză să se mai ia în serios micșorând proporțiile dramei pentru a o face suportabilă.

Ștefan Iordănescu, autorul spectacolului, regizor la Teatrul de Stat din Arad și consilier la Teatrul Național din Timișoara, fiul renumitei Cătălina Buzoianu și tatăl scenografei Dorothea Iordănescu, alege partea perisabilă a farsei lui Naghiu. Putea să aleagă partea rezistentă prin comparație cu Weiss și Vallejo. A ales greșit. Lumea nu mai aplaudă strada, ci scena. Decis să fie vehement, el face un spectacol „cu dedicație”, lucru de care trebuie să se ferească orice director de scenă de la 25 la 80 de ani. Pretinde, așadar, că face un spectacol politic dedicat „tranziției”, cum a fost denunțată perioada de trecere de la comunism la ce? Și o face energic cu ajutorul proiecțiilor și boxelor asurzitoare „luate de la Hausvater”, ca și cum vocea actorului nu mai contează, iar teatrul se poate și cu imagini plate ca la televizor, nu cu imagini în volum real, ca în teatrul bun.

Dar nu apuci să-ți obișnuiești ochii și urechile (capul ce să mai vorbim!) cu luminiscenta și decibelii, că stilul se schimbă și începe un teatru bătrânesc de pe vremea lui Matei Millo cu actori foarte buni puși în situații mizerabile, pentru că textul a fost gândit fragmentar. Constantin Dinulescu, șeful spitalului, este îmbrăcat cu un halat asimetric încât nu mai crezi ce spune, ca și Bogdan Mușatescu. Actorii fac și ei ce pot, astfel că Dinulescu devine un imprevizibil spălător de creiere, iar Mușatescu face o foarte bună lichea postcomunistă. Nu numai ei au fost sofisticați de costumele tip Dorothea, ci, mai ales, Răzvan Popa, un căpitan torționar care vine în orice fel de costume de la scufundător la uniformă militară. Cum să urmărești atâtea transformări fără sens care descriu, de fapt, o altă piesă, neterminată?

Nici revoluționarul *Pițu*, rol încredințat lui Dorin Andone, nu este mai „rotund”. Dar, cel puțin are în mână finalul cu Imnul României cântat în stilul „heavy metal”. Îți curge o lacrimă: Doamne, unde am ajuns! De fapt, este vorba de comoditate. Acea comoditate care confundă un spectacol de teatru cu o emisiune de televiziune.

**Teatrul Național București – Spitalul special de Iosif Naghiu. Regia: Ștefan Iordănescu. Scenografia: Dorothea Iordănescu. Distribuția: Dorin Andone (*Pițu*), Mihai Verbițchi (*Lăutaru*), Teodora Mareș (*Dr. Deseară*), Carmen Ionescu (*Sora-șefă*), Constantin Dinulescu (*Dr. Burlacu*), Bogdan Mușatescu (*Dr. Păun*), Brândușa Mircea (*Evdochia*), Răzvan Popa (*Căpitan Suci*), Andrei Duban (*Sandu*), Erika Băieșu (*Doamna în negru*), Tatiana Constantin (*Mama*), Dragoș Ionescu (*Tatăl*).
Data premierei: 29 septembrie 2010.**

Români care fură alți români

Autorul unui foarte reflexiv diptic despre holocaust și neonazism (*La miezul nopții* și *De la cină la micul dejun*), Sebastian Ungureanu, trece cu dezinvoltură la parafraze mitologice (*Legământul*), piesă despre sacrificiul asumat al Anei lui Manole) și, de aici, la satira contemporană (*Investiția* și *Fapte bune*, lansată cândva la Clubul dramaturgilor din București). *Investiția* deschide stagiunea Teatrului „Alexandru Davila” din Pitești, ceea ce creează o stare de satisfacție privind dramaturgia românească după *Spitalul special* de Iosif Naghiu de la Teatrul Național din București și *D-ale carnavalului* de la Teatrul Valah din Giurgiu. Mai mult, noua sală de la subsolul Teatrului Odeon s-a deschis cu o piesă originală scrisă de actorul Gabriel Pintilei, intitulată *Blifat*.

Investiția este o comedie satirică pe linia lui Caragiale (sunt umbre ale unor replici din *Scrisoarea pierdută* risipite ici și colo) al cărei pretext este o scurtă istorie a capitalismului românesc de după 1990 care se reduce la formula „români care înșală alți români”. Formulă tipic autohtonă de marketing, lege nescrisă ce funcționează cu și mai multă furie după comunism. Sebastian Ungureanu vede lucrurile în perspectivă satirică, astfel încât lucrurile să pară comice, deși nu prea sunt de răs. E drept că și românii sunt „nărozi” cum ar spune oltenii. Vincentțiu, un cititor de presă din cei mulți care se lasă fraierii, așteaptă în gară în fiecare dimineață trenul care aduce ziarele, ca să le citească primul. El are idei de afaceri care curg „ca o fântână arteziană” și „îi colcăie capul” de combinații, dar are nevoie de un investitor. Pe care îl așteaptă tot la gară, la trenurile internaționale. Pentru moment apare Victor, un fraier mai tânăr cu care pune la cale firma „Vin Vic” al cărei obiect de activitate este obscur chiar pentru ei, dar, încetul cu încetul, pare că se va ocupa de construcții. Doar investitorul lipsește dar el se arată în persoana Patriciei, zisă *Pat*, o fată generoasă și stridentă care se oferă să le facă legătura cu americanul John Garlic, de fapt Ion Garlic, hoinar prin America. Se mobilează un birou al firmei cu un pat în spate în care se instalează John, dar culmea comediei este că unii așteaptă bani de la ceilalți și nimeni nu-i aduce. În cele din urmă, „investiția” este o mătușă bătrână care ar putea lăsa niște terenuri și păduri. Sigur, acest quiproquo, această încurcătură cu John și Ion se putea dezvolta, dar, oricum, textul are umor social, umor politic, umor național și umor sexual.

Directorul de scenă Matei Varodi le combină pe toate și reușește să smulgă zâmbete unei săli toropite de începutul timid al spectacolului. Îl redescoperim cu interes pe actorul Vasile Pieca (*Vincentțiu*) – el care își oferă creștetul la pipăit să vadă lumea că